

Sygn. akt *IV U 75/21*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Beata Bury

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Pokrzywa

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2021 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. W.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o wypłatę świadczenia niezrealizowanego

na skutek odwołania M. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 07.12.2020 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 07.12.2020 r., znak: (...)w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do wypłaty wnioskodawczyni M. W. po zmarłym bracie S. W. emerytury za listopad 2020r. jako świadczenia niezrealizowanego.-

Sygn. akt IV U 75/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 11 marca 2021 roku

Decyzją z dnia 7 grudnia 2020 r. znak: (...) ZUS Oddział w J. odmówił M. W. prawa do wypłaty świadczenia niezrealizowanego po zmarłym S. W. w trybie art. 136 ustawy emerytalnej. W uzasadnieniu wskazał, że zmarły miał własną emeryturę, a zatem nie pozostawał na utrzymaniu wnioskodawczyni. Nie jest ona również osobą uprawnioną do renty rodzinnej.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. W. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji. Zdaniem skarżącej organ nie wziął pod uwagę, że opiekowała się bratem od wielu lat, który już w 2014 r. nie mógł złożyć własnoręcznego podpisu. Utrzymywał się wówczas z zasiłku stałego z (...)u. Stan ten uległ zmianie dopiero przed śmiercią.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS Oddział w J. wniósł o oddalenie odwołania w całości, podtrzymując dotychczas prezentowaną argumentację.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. W., brat wnioskodawczyni, zmarł w dniu (...).

Ww. był uprawniony do emerytury na podstawie decyzji ZUS Oddział w J. z dnia 23 kwietnia 2020 r. znak: (...) w wysokości 2.518,25 zł. Świadczenie to podlegało zajęciu od czerwca 2020 r. z uwagi na konieczność rozliczenia z zasiłkiem stałym pobieranym na podstawie art. 99 ustawy o pomocy społecznej. Za kwiecień potrącono kwotę 548,00 zł ze świadczenia z czerwca 2020 r.

Przed nabyciem prawa do emerytury wnioskodawca, przez 8 lat, pobierał zasiłek stały z (...)u w wysokości 700,00 zł. Kwota ta nie wystarczała na zaspokojenie wszystkich potrzeb życiowych, nawet podstawowych.

S. W. od kilkunastu lat przebywał pod opieką siostry M. W. z uwagi na stan zdrowia. W ostatnim czasie (5 lat) S. W. zamieszkiwał wraz z siostrą przy ul. (...) w P., albowiem przestał chodzić. Miał problemy z poruszaniem się, umyciem, codzienną toaletą i w tych sprawach wymagał pomocy innych osób.

S. W. przed śmiercią przebywał w (...) w ramach(...) w R., gdzie został przyjęty na okres od 13 października 2020 r. do 13 kwietnia 2021 r. Od czerwca przebywał w szpitalu w S. M., albowiem doznał udaru.

W dniu 2 listopada 2020 r. wnioskodawczyni poinformowała organ rentowy, aby emeryturę brata przekazywać na adres ZOL-u, w którym ww. przebywa.

Po śmierci brata, w dniu 27 listopada 2020 r., wnioskodawczyni wystąpiła o wypłatę jego świadczenia za listopad 2020 r. Wskazała, że opłaciła pobyt brata za październik 2020 r. w ZOL-u z własnych środków, że od 8 lat opiekowała się niepełnosprawnym bratem i pozostawał on na jej utrzymaniu – żywienie, ubiór, pielęgnacja (mycie, golenie), zawożenie do lekarzy, podawanie posiłków i leków itp. Emerytura wnioskodawcy za ten miesiąc została przelana na rachunek bankowy ZOZ-u w R., a następnie zwrócona do ZUS.

Wnioskodawczyni wpłaciła na rzecz ZOZ-w R. kwoty: 735,90 zł za październik 2020 r. oraz 901,93 zł za listopad 2020 r.

Wnioskodawczyni z własnych środków pokryła koszty pogrzebu brata przewyższające wartość zasiłku pogrzebowego.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2020 r. organ rentowy odmówił M. W. prawa do wypłaty świadczenia niezrealizowanego po zmarłym S. W. w trybie art. 136 ustawy emerytalnej. W uzasadnieniu wskazał, że zmarły miał własną emeryturę, a zatem nie pozostawał na utrzymaniu wnioskodawczyni. Nie jest ona również osobą uprawnioną do renty rodzinnej.

(dowód: akta organu rentowego, dalsza dokumentacja – k. 4 i 6, zeznania wnioskodawczyni M. W. – k. 16-17)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o niekwestionowaną i tym samym wiarygodną dokumentację złożoną w aktach organu rentowego.

Aspekt wiarygodności posiadają ujawnione w toku postępowania dowody z dokumentów. Ich treść i autentyczność nie budzi wątpliwości, stanowiąc odzwierciedlenie stanu rzeczywistego.

Za wiarygodne sąd uznał zeznania wnioskodawczyni M. W. jako spójne, odpowiadające wskazaniom doświadczenia życiowego oraz zgodne z rzeczowym materiałem dowodowym.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 53), w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Przepis reguluje sytuację, w której ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę lub rentę i zmarł albo przed ustaleniem prawa do świadczenia albo przed terminem wypłaty świadczenia. Jeżeli prawo zostało nabyte, ale świadczenie nie zostało wypłacone świadczeniobiorcy z powodu jego śmierci, jest wypłacane wymienionym w przepisie członkom rodziny w kolejności wskazanej przez ustawę. Pod tym względem osoby te zostały podzielone na trzy grupy:

- małżonek i dzieci pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym ze zmarłym,
- małżonek i dzieci niepozostające we wspólnym gospodarstwie domowym,
- pozostali członkowie rodziny uprawnieni do renty rodzinnej (wnuki, rodzeństwo, rodzice) lub osoby, na których utrzymaniu zmarły pozostawał.

Powołany przepis reguluje w sposób odmienny od prawa spadkowego uprawnienia członków rodziny do niewypłaconych, a należnych zmarłemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, niezależnie od tego czy są spadkobiercami osoby, której rozważane świadczenia przysługiwały (por. wyrok SN z 18.10.2017 r., I BU 5/16, wyrok WSA w Bydgoszczy z 17.12.2019 r., II SA/Bd 933/19 oraz wyrok SA we Wrocławiu z 20.3.2019 r., III AUa 7/19 i wyrok SA w Łodzi z 16.1.2019 r., III AUa 639/18).

Pojęcie „pozostawania na utrzymaniu” w rozumieniu art. 136 ust. 1 ww. ustawy ma ściśle materialne znaczenie, a miarą jego jest zapewnienie środków pieniężnych koniecznych do zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb osoby będącej na utrzymaniu. Za osoby pozostające na utrzymaniu innych członków rodziny uważa się osoby, które bądź to nie posiadają żadnych własnych świadczeń emerytalno-rentowych (gdyż dopiero wystąpiły z wnioskiem o nie), bądź też pobierają wprawdzie takie świadczenia, ale w najniższej wysokości przewidzianej ustawą, a koszt zaspokajania ich usprawiedliwionych potrzeb jest znacznie wyższy. Dla zaistnienia sytuacji, którą można określić jako pozostawanie na utrzymaniu konieczna jest bez wątpienia stałość świadczeń oraz silna ekonomiczna zależność od osoby utrzymującej (por. wyrok SA w Poznaniu z 12.12.2018 r., III AUa 1144/17).

W judykaturze został zaprezentowany pogląd, że sam fakt pobierania przez ubezpieczonego zasiłku dla bezrobotnych nie stanowi przeszkody do przyjęcia, że pozostawał on na utrzymaniu rodziców, a w konsekwencji nie pozbawia ich świadczenia należnego mu do dnia śmierci (por. wyrok SA w Katowicach z 18.05.2005 r., III AUa 3524/03). Analogicznie należałoby ocenić inne świadczenie, typu zasiłek stały z (...)u, mający analogiczną, a nawet mniejszą, wysokość, a pobierany przez S. W. do maja 2020 r. Nie bez znaczenia pozostaje bowiem, że zmarły nabył prawo do emerytury dopiero od kwietnia 2020 r., a zatem kilka miesięcy przed hospitalizacją i pobytem w ZOL-u. Z tych względów, Sąd – oceniając przesłankę „pozostawania na utrzymaniu” – miał na uwadze nie tylko okres kilku miesięcy poprzedzających śmierć ubezpieczonego, kiedy to pobierał już emeryturę w wysokości ok. 2.500,00 zł, zwłaszcza, gdy jego status i możliwości finansowe w okresie wcześniejszym były zgoła odmienne, tj. zdecydowanie gorsze. Należy przypomnieć, że S. W. co najmniej od kilku lat pozostawał w zależności finansowej i osobistej od swojej siostry, a jego dochód obejmował jedynie zasiłek z pomocy społecznej w wysokości ok. 600,00 zł. Środki te były niewystarczające na pokrycie podstawowych potrzeb życiowych: wyżywienie, ubranie, leki, wizyty u lekarza, rachunki itp. Do tego dochodziła zależność osobista, albowiem wnioskodawczyni była pełnomocnikiem brata od 2014 r. i towarzyszyła mu we wszystkich sprawach życiowych. Z tych względów, ściśle pojmowanie zwrotu ustawowego „pozostawania na utrzymaniu” przed śmiercią, jako temporalnie bezpośrednio poprzedzające tę śmierć, byłoby nieuprawnione, jak również w realiach sprawy – nieproporcjonalne i krzywdzące dla wnioskodawczyni. Dodatkowo bowiem, oprócz utrzymywania brata przez okres wielu lat, skarżąca opłacała również jego pobyt w ZOL-u za październik oraz listopad 2020 r.

Z utrwalonego dorobku orzeczniczego, który sąd orzekający podziela, wynika, że w omawianym przepisie nie chodzi tyle o osoby wspierające, nawet finansowo osobę zmarłą, ale finansujące jej codzienne potrzeby w zasadniczym zakresie z tego powodu, że nie dysponowała ona własnymi źródłami utrzymania lub były one niewystarczające do pokrycia tych potrzeb (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 15.3.2017 r., III AUa1817/16, wyrok SA w Białymstoku z dnia 4.6.2013 r., III AUa 1278/12, wyrok SA w Katowicach z dnia 22.3.2011 r., III AUa 2026/10).

W świetle powołanych wyżej przepisów i argumentacji prawnej, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 KPC, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję.